25/11/2022

Σαν σήμερα πριν 80 χρόνια: Η ανατίναξη της γέφυρας του Γοργοποτάμου

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Η ανατίναξη της γέφυρας του Γοργοποτάμου αποτελεί για πολλούς την κορυφαία αντιστασιακή πράξη κατά τη διάρκεια της Γερμανικής κατοχής. Υπήρξε αποτέλεσμα της συνεργασίας των δύο μεγαλύτερων αντιστασιακών οργανώσεων, του ΕΛΑΣ και του ΕΔΕΣ, υπό την υψηλή καθοδήγηση βρετανών κομάντος και πραγματοποιήθηκε ύστερα από προετοιμασία ενός μήνα στις 25 Νοεμβρίου 1942.

Η επιχειρησιακή αρτιότητα της ενέργειας ήταν εντυπωσιακή, ιδιαίτερα αν λάβουμε υπόψη ότι εκτός από τους καλά προετοιμασμένους σαμποτέρ την έφεραν εις πέρας με υποδειγματικό τρόπο αντάρτικες ομάδες από νεαρούς χωρικούς, χωρίς ιδιαίτερη εκπαίδευση και εμπειρία. Ακόμα και σήμερα προξενεί εντύπωση η

ευψυχία όλων όσων πήραν μέρος. Καθοριστική ήταν η συμβολή των ομαδαρχών που αναφέρθηκαν καθώς και άλλων στελεχών όπως ο Πετροπουλάκης (ΕΔΕΣ) και ο παπά- Σπύρος Ζαφείρης, που κράτησε ακλόνητος τη θέση του στο βόρειο βάθρο μέχρι να φτάσουν οι εφεδρείες του Νικηφόρου.

Ο Γοργοπόταμος θεωρήθηκε ως ένα από τα κορυφαία σαμποτάζ της αντίστασης, σε όλη την Ευρώπη, συγκρινόμενος με την εκπληκτική «επιχείρηση βαρέος ύδατος» στη Νορβηγία. Εκ των υστέρων την ανάδειξε ο ίδιος ο Τσόρτσιλ στα απομνημονεύματά του, ενώ στην Ελλάδα συντήρησαν τη μνήμη της κυρίως οι μαχητές του ΕΔΕΣ, ιδιαίτερα ο Ζέρβας.

Η επιχείρηση ολοκληρώθηκε χωρίς καμιά απώλεια. Οι Ιταλοί είχαν 7 νεκρούς, 5 βαριά τραυματίες και έναν αιχμάλωτο, που εκτελέστηκε. Οι Ιταλοί εκτέλεσαν 24 Έλληνες σε αντίποινα.

Η ανατίναξη της γέφυρας έκοψε για μερικές βδομάδες τη μοναδική σιδηροδρομική γραμμή που διέσχιζε τα Βαλκάνια. Η στρατηγική της σημασία (ως προς την ενίσχυση της ήδη ηττημένης 8ης Στρατιάς του Ρόμελ) αμφισβητείται, όχι όμως πειστικά. Σε κάθε περίπτωση η πολιτική και ψυχολογική της σημασία υπήρξε ανυπολόγιστη.

Η επιχείρηση

Η γέφυρα του Γοργοποτάμου φυλασσόταν από 100 Ιταλούς και 5 Γερμανούς στρατιώτες. Η φρουρά διέθετε βαριά πολυβόλα και οπλοπολυβόλα και η εξουδετέρωσή της απαιτούσε κεραυνοβόλα ενέργεια. Στην επιχείρηση αποφασίστηκε να λάβουν μέρος 150 άνδρες (86 του ΕΛΑΣ, 52 του ΕΔΕΣ και οι 12 κομάντος). Το σχέδιο προέβλεπε την εξουδετέρωση ή την παρενόχληση της φρουράς από τους αντάρτες, την ώρα που οι κομάντος θα τοποθετούσαν τα εκρηκτικά για την ανατίναξη της γέφυρας.

Στις 11:07 το βράδυ της 25ης Νοεμβρίου εκδηλώθηκε η επίθεση εναντίον της φρουράς και στα δύο άκρα της γέφυρας. Όλα κυλούσαν σύμφωνα με το σχέδιο και στη 1:30 το πρωί της 26ης Νοεμβρίου ανατινάχθηκε ένα τμήμα της γέφυρας για να ακολουθήσει στις 2:21 η ανατίναξη ενός δεύτερου, που την έβγαλε οριστικά εκτός λειτουργίας. Εν τω μεταξύ, ένα τρένο με Ιταλούς στρατιώτες εμποδίστηκε από τους αντάρτες και δεν μπόρεσε να προσφέρει ενισχύσεις.

Στις 4:30 το πρωί και ο τελευταίος αντάρτης είχε αποχωρήσει από την περιοχή του σαμποτάζ και βρισκόταν στην τοποθεσία Καλύβια, όπου ήταν το σημείο συνάντησης. Από τους 150 άνδρες που έφεραν σε πέρας την «Επιχείρηση

Χάρλινγκ» μόνο τέσσερις τραυματίστηκαν, ενώ η φρουρά της γέφυρας έχασε 20 με 30 στρατιώτες. Σε αντίποινα, λίγες μέρες αργότερα στον χώρο της κατεστραμμένης γέφυρας εκτελέστηκαν 9 Έλληνες πατριώτες.

Η ανατίναξη της γέφυρας του Γοργοποτάμου ήταν μία από τις μεγαλύτερες πράξεις δολιοφθοράς κατά τον Β’ Παγκόσμιο Πόλεμο.